

Yttrande över SOU 2025:53 Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper

Nämnden för arbete och lärande har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53).

Sammanfattande synpunkter

Nämnden avstyrker utredningens förslag i sin helhet.

Nämnden delar ambitionen att fler ska kunna försörja sig själva och att långvarigt bidragsberoende behöver minska. Samtidigt ser nämnden att förslagen riskerar att försvåra etablering och förvärra social utsatthet bland nyanlända och vissa tredjelandsmedborgare.

De förslagna kvalificeringskraven innebär omfattande förändringar för socialtjänstens arbete, särskilt inom myndighetsutövning och sociala arbete. Socialtjänsten riskerar att ställas inför mycket svåra och rättsosäkra bedömningar i ärenden där personer befinner sig i utsatthet, men formellt inte uppfyller de föreslagna kvalificeringskraven.

Förslagen riskerar att leda till att barn växer upp utan tillgång till grundläggande stöd och trygghet, trots att kommunen enligt Barnkonventionen är skyldig att säkerställa varje barns rätt till skälig levnadsstandard, skydd och utveckling. När ekonomiskt bistånd begränsas för vissa grupper påverkas barns levnadsvillkor direkt, vilket strider mot principen om barnets bästa.

Förslaget är oförenligt med grundprinciperna i den nya socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 juli 2025 och riskerar att försvaga nämndens möjlighet att agera tidigt och rättvist. Det kan i förlängningen påverka tilliten till socialtjänsten och försvåra möjligheten att nå personer i utsatta livssituationer.

Sammanfattningsvis riskerar förslagen att leda till ökad psykisk ohälsa, missbruk, kriminalitet, svartarbete samt fördjupad ekonomisk och social utsatthet. Barn och kvinnor riskerar att drabbas hårdast.

Synpunkter på kvalificering till ekonomiskt bistånd

Ett femårigt kvalificeringsvillkor leder till att fler personer inte får tillgång till ekonomiskt bistånd. Det ökar risken för bland annat social utsatthet, kriminalitet och psykisk ohälsa. Redan utsatta grupper i samhället drabbas särskilt hårt av förslagen och försämrar för de som redan befinner sig i en svag situation på arbets- och bostadsmarknaden.

Trots att personer inte kommer att ha rätt till ekonomiskt bistånd kvarstår kommunens yttersta ansvar för de som vistas i kommunen. Antalet ansökningar

om ekonomiskt bistånd för akuta nödsituationer kan förväntas öka. Det finns även risk för att personer hamnar i en akut nödsituation över tid, vilket kommer att vara utmanande för både den sökande själv och för kommunen.

Ansökningar om så kallat nödbistånd kräver skyndsam handläggning och innebär ofta komplexa bedömningar. Handläggare kan komma att ställas inför svåra beslut att neka bistånd till personer i akut nöd, vilket kan medföra etiska dilemman och bidra till ökad stress och psykisk påfrestning i arbetet. Den administrativa bördan och handläggningstider kan förväntas öka. Sammantaget riskerar detta att påverka arbetsmiljön negativt.

Utöver de arbetsmiljömässiga konsekvenserna innebär förslagen också ett ökat resursbehov för kommunerna, såväl ekonomiskt som personellt. Då utredningarna om ekonomiskt bistånd förväntas bli mer omfattande och tidskrävande, kommer det sannolikt att krävas fler handläggare för att säkerställa rättssäker och skyndsam handläggning. Det är redan i dag svårt att rekrytera socialsekreterare. Förslagets ökade komplexitet riskerar att förvärpa kompetensförsörjningen.

Förslaget bedöms stå i strid med barnkonventionen. Enligt utredningen beräknas cirka 63 000 barn påverkas av de föreslagna kvalificeringsreglerna. Avsaknaden av barnbidrag och bostadsbidrag riskerar att leda till ökad barnfattigdom samt försämrade uppväxtvillkor i form av trångboddhet, stress, psykisk ohälsa, sämre skolresultat och ökad risk för socialt utanförskap. Det finns även ökad risk för kriminalitet när den ekonomiska tryggheten brister.

Som huvudman för förskola, grundskola och gymnasieskola har kommunen ett särskilt ansvar att värna barns rätt till utbildning, hälsa och utveckling. Förslagen riskerar att motverka dessa mål och försvåra det förebyggande arbete som bedrivs inom både skola och socialtjänst.

Utredningens förslag är oförenligt med intentionerna i den nya socialtjänstlagen som betonar förebyggande arbete, ökad tillgänglighet samt jämlikhet, jämställdhet och likabehandling. Mot detta framstår utredningens förslag som exkluderande och restriktivt.

Att begränsa rätten till ekonomiskt bistånd utifrån medborgarskap eller vistelsetid riskerar att minska tillgängligheten till socialtjänsten och leda till ojämlik behandling beroende på ursprung och rättslig status. När socialtjänsten för vissa grupper enbart kan agera i akuta situationer undermineras det förebyggande arbetet, vilket är centralt i den nya lagen.

Det finns också en uppenbar risk att personer som är i behov av stöd inte söker sig till socialtjänsten, eftersom möjligheten till ekonomiskt bistånd är utesluten. Detta kan särskilt drabba våldsutsatta personer, inte minst kvinnor med barn, där avsaknaden av ekonomiska stödformer kan försvåra möjligheten att lämna en destruktiv eller farlig livssituation.

Kommunen riskerar ökade kostnader trots att förslagen i huvudsak syftar till statsfinansiella besparingar. Det gäller särskilt kostnader för akuta insatser, tillfälligt boende, sociala insatser vid psykisk ohälsa och barn i utsatta livssituationer.

Sammanfattningsvis avstyrker nämnden utredningens förslag i sin helhet.

Lavinia Strömberg
Ordförande i Nämnden för arbete och lärande

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat med Addo Sign säkra digitala signatur.
Undertecknarens identitet registreras fysiskt i det elektroniska PDF-dokumentet och visas nedan.
Alla tider anges i koordinerad universell tid (Coordinated Universal Time, UTC).

Undertecknare

LAVINIA STRÖMBERG
DBTFzEcu/LqavY+FAQeyCw

2025-07-09 08:43:32Z

Dokument i försändelsen

Remissvar över Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper, SOU 2025_53.pdf
71fb919d5493661b14c9ce82efac7108f9ae64a120bae286b241cd5a6be68ebe

SHA256:

delegationsbeslut ordförande - Nämnden för arbete och lärande.pdf
fcd44f56b4263d8b0741b668b959a2eaff6fad28c98724954d557fd02faefd42

SHA256:

Addo Sign ID-nummer: 173f6e71-dd7d-4f64-a643-fa0f3b761e53

Dokumentet signeras digitalt med den säkra signeringstjänsten Addo Sign. Signaturbeviset i dokumentet säkras och valideras med det matematiska hashvärdet för originaldokumentet.

Dokumentet är låst för ändringar och tidsstämplat med ett certifikat från en betrodd tredje part. Alla kryptografiska signeringsbevis är inbäddade i PDF-dokumentet ifall de ska användas för validering i framtiden.

Hur man verifierar dokumentets äkthet

Dokumentet är skyddat med ett Adobe CDS-certifikat. När dokumentet öppnas i Adobe Reader ser det ut att vara signerat genom Addo Sign signeringstjänst.